

Tema 33: Sedma i osma zapovijed

Kršćanski život nastoji dobra ovoga svijeta prirediti Bogu i bratskoj ljubavi. Važni su i umjerenost, za umjerenu upotrebu i posjedovanje, i pravednost, za poštovanje prava naših bližnjih. Ovim dvjema vrlinama treba dodati i solidarnost. Osma zapovijed zabranjuje krivo predstavljanje istine u odnosima s bližnjima. Kršćani imaju dužnost svjedočiti Istinu koja je Krist i priznati Ga pred ljudima.

3.01.2024.

Članak poslušajte [ovdje](#).

„Sedma zapovijed zabranjuje nepravедno uzimanje ili zadržavanje dobara bližnjega i nanošenje mu bilo kakve nepravde u odnosu na njegova dobra. Zapovijeda pravdu i milosrđe u brizi za zemaljska dobra i plodove ljudskog rada. Radi općeg dobra zahtijeva poštivanje univerzalnog odredišta dobara i poštivanje prava na privatno vlasništvo. Kršćanski život nastoji dobra ovoga svijeta podrediti Bogu i bratskoj ljubavi” (Katekizam, 2401).

Bog je povjerio zemlju čovječanstvu da je obrađuju i da uživaju u njezinim plodovima. Ovo je dar koji Bog daje svim muškarcima i ženama, i stoga je „prisvajanje imovine legitimno za jamčenje slobode i

dostojanstva osoba i za pomoć svakome od njih da zadovolji svoje osnovne potrebe i potrebe onih koji su mu povjereni" (Katekizam, 2402). To nije u suprotnosti s pravom na privatno vlasništvo, ali, kako uči Drugi vatikanski koncil, ono mora biti kanal za pomoć onima koji su najpotrebitiji (usp. *Gaudium et spes*, 69, 1). Crkva je odbacila i totalitarne ideologije koje nastoje dokinuti privatno vlasništvo i "divljački" i individualistički kapitalizam koji nastoji monopolizirati većinu sredstava za proizvodnju u rukama nekolicine, ostavljajući mnoge ljude u vrlo neizvjesnoj situaciji.

Korištenje stvorenih dobara: umjerenost, pravednost i solidarnost

Što se tiče korištenja stvorenih sredstava, važni su i umjerenost, za umjerenu upotrebu i posjedovanje, i pravednost, za poštivanje prava

drugih. Ovim dvjema vrlinama treba pridodati solidarnost (usp. Katekizam, 2407).

Krepost siromaštva, kao dio umjerenosti, ne sastoji se u neposjedovanju, već u odvojenosti od materijalnih dobara, u zadovoljavanju onim što je dovoljno za umjeren život [1] i u upravljanju dobrima za služenje drugima. Naš Gospodin nam je dao primjer siromaštva i nenavezanosti od svog dolaska na svijet do svoje smrti (usp. 2 Kor 8,9). Također nas je poučio kakvu štetu može prouzročiti vezanost za bogatstvo: „Teško će bogataš ući u kraljevstvo nebesko” (Mt 19,23).

Pravednost, kao moralna vrлина, sastoji se u navici da se svakom čovjeku s postojanom i čvrstom voljom daje ono što mu pripada. Pravda između pojedinaca naziva se komutativna pravda (na primjer, čin

plaćanja duga); distributivna pravednost regulira ono što zajednica duguje građanima prema njihovim potrebama i doprinosima; a pravna pravda je pravednost građanina prema zajednici, koja ima oblik, između ostalog, plaćanja pravednih poreza.[2]

Vrlina solidarnosti je „čvrsta i ustrajna odluka da se založimo za opće dobro; to jest na dobro svih i svakoga pojedinca, jer svi smo stvarno odgovorni za sve.”[3]
Solidarnost je „dijeljenje duhovnih dobara još više nego dijeljenje materijalnih” (Katekizam, 1948).

Sedma zapovijed zabranjuje nepravedno uzimanje ili zadržavanje tuđe imovine ili nanošenje nepravedne štete tuđim materijalnim dobrima. Krađa ili razbojništvo je počinjeno kada se prikrivanjem otme tuđa stvar. Pljačka je nasilno otimanje tuđe imovine. Prijevara je

krađa koja se vrši obmanom bližnjega prijevarom, lažnim ispravama i sl, ili uskraćivanjem poštene plaće. Lihvarstvo se sastoji u traženju veće kamate nego što je dopušteno za posuđeni iznos (općenito iskorištavanjem materijalne potrebe bližnjega). Korupcija je također protuzakonita, kao i svaka vrsta rastrošnosti.

Tko god je počinio nepravdu, mora popraviti nastalu štetu, koliko je to moguće. Povrat ukradenog – ili barem želja i namjera da se vrati – nužna je za primanje sakramentalnog odrješenja. Fizička ili moralna nemogućnost oslobađa od obveze povrata, dok traje. Obveza se može poništiti, primjerice, vjerovnikovim oprostom duga.[4]

Socijalni nauk Crkve

Skup učenja o načelima koja trebaju regulirati društveni život naziva se Socijalni nauk i dio je katoličkog

moralnog nauka.[5] Važno je naglasiti da „nije uloga crkvenih pastira da izravno interveniraju u političko strukturiranje i organizaciju društvenog života. Ta je zadaća dio poziva vjernika laika koji samoinicijativno djeluju sa svojim sugrađanima” (Katekizam, 2442).

Poslanje crkvene hijerarhije je drugačijeg reda od poslanja političkih vlasti. Svrha Crkve je nadnaravna i njezino poslanje je voditi muškarce i žene do spasenja. Stoga, kad se Učiteljstvo poziva na vremenite aspekte općeg dobra, ono to čini u onoj mjeri u kojoj oni trebaju biti usmjereni prema najvišem Dobru, našem konačnom cilju. Crkva izražava moralnu prosudbu, u gospodarskim i društvenim stvarima, kada to zahtijevaju temeljna prava osobe ili spasenje duša.

Neka temeljna učenja socijalnog nauka Crkve su: 1) transcendentno dostojanstvo ljudske osobe i nepovredivost njezinih prava; 2) priznavanje obitelji kao temeljne ćelije društva utemeljene na istinskoj i nerazrješivoj ženidbi te potreba da se ona štiti i potiče zakonima o braku, odgoju i javnom moralu; 3) učenja o općem dobru i ulozi države. Posljednjih godina Učiteljstvo inzistira na važnosti ekologije i brige za naš zajednički dom kao važnog dijela društvenog nauka.[6]

„Ljudski rad proizlazi izravno od osoba stvorenih na sliku Božju i pozvanih produžiti djelo stvaranja podčinjavanjem zemlje, međusobno i jedni za druge. Stoga je rad dužnost: ‘Ako tko neće raditi, neka ne jede.’ Rad poštuje Stvoriteljeve darove i talente primljene od njega. Može biti i otkupiteljski” (Katekizam, 2427). Vršeci svoje djelo u jedinstvu s Kristom, postajemo suradnici Sina

Božjega u njegovom otkupiteljskom djelu.[7] Rad je sredstvo za posvećivanje osoba i zemaljskih stvarnosti, ispunjavajući ih Kristovim Duhom. „Otkako ga je Krist uzeo u svoje ruke, rad je za nas postao otkupljena i otkupljujuća stvarnost. Ne samo da je to pozadina čovjekova života, to je sredstvo i put svetosti. To je nešto što treba posvetiti i nešto što posvećuje.”[8]

Socijalna pravda je izraz koji je ušao u upotrebu u 20. stoljeću i odnosi se na univerzalnu dimenziju koju su problemi pravde dobili. „Društvo osigurava društvenu pravdu kada osigurava uvjete koji omogućuju udrugama ili pojedincima da dobiju ono što im pripada, prema njihovoj naravi i njihovom pozivu” (Katekizam, 1928). Mnogi elementi dolaze u obzir kada se radi o socijalnoj pravdi: odgovornost države, uloga poslodavaca,

mogućnost pristupa zapošljavanju
itd.

U Evangelii Gaudium (br. 197) čitamo da „Božje srce ima posebno mjesto za siromahe, toliko da je i sam ‘postao siromah’ (2 Kor 8,9). Cijela povijest našeg otkupljenja obilježena je prisutnošću siromaha.” Ovdje nije riječ samo o provođenju akcija ili programa društvenog napretka, već o stavu brige i skrbi za bližnjega, za potrebite.

U tom kontekstu pravda i solidarnost među narodima su od posebne važnosti. „Bogati narodi imaju veliku moralnu odgovornost prema onima koji nisu u stanju sami osigurati sredstva za svoj razvoj ili su ih u tome spriječili tragični povijesni događaji. To je dužnost u solidarnosti u milosrđu; to je također obveza u pravdi ako je blagostanje bogatih naroda proizašlo iz izvora koji nisu pošteno plaćeni” (Katekizam, 2439).

Osma zapovijed Dekaloga

„Osma zapovijed zabranjuje krivo predstavljanje istine u našim odnosima s drugima . . . Prijestupi protiv istine izražavaju riječju ili djelom odbijanje da se čovjek obveže na moralnu čestitost” (Katekizam, 2464).

Čovjekova sklonost da spozna istinu i da je očituje riječima i djelima bila je izokrenuta grijehom, koji je ranio ljudsku narav neznanjem intelekta i zloćom volje. Kao posljedica grijeha, ljubav prema istini je smanjena, a ljudi varaju jedni druge, često iz sebičnosti i osobnog interesa. Ali s Kristovom mилоšću životom svake osobe može upravljati istina.

Krepost koja čovjeka potiče da uvijek govori istinu zove se istinoljubivost, iskrenost (usp. Katekizam, 2468). Tri temeljna aspekta ove vrline su:

– iskrenost prema sebi: to znači prepoznavanje istine o vlastitom ponašanju, vanjskom i unutarnjem: namjerama, mislima, osjećajima itd.; bez straha od istine, bez zatvaranja očiju pred stvarnošću; [9]

– Iskrenost prema drugima: ljudski suživot bio bi nemoguć da ljudi ne vjeruju jedni drugima, odnosno da jedni drugima ne govore istinu ili se ne ponašaju čestito, npr. poštivanjem ugovora i sporazuma (usp. Katekizam, 2469);

– Iskrenost prema Bogu: Bog sve vidi, ali budući da smo njegova djeca, želi da mu otvoreno pokažemo svoje brige. „Božje dijete postupa s Gospodinom kao s Ocem. On nije ponizan i servilan, nije samo formalan i dobro odgojen: on je potpuno iskren i pun povjerenja. Ljudi ne sablažnjavaju Boga. On može podnijeti sve naše nevjere. Otac naš na nebu oprašta svaku

uvredu kada mu se dijete vrati, kada se pokaje i zamoli za oprost.

Gospodin je tako dobar Otac da predviđa našu želju za oproštenjem i dolazi naprijed k nama, raširivši svoje ruke bogate milošću.”[10]

Iskrenost u sakramentu ispovijedi i duhovnom vodstvu izvanredno su djelotvorna sredstva za rast u nutarnjem životu: u jednostavnosti, u poniznosti i u drugim krepostima.

[11] Iskrenost je bitna za ustrajnost u nasljedovanju Krista, jer Krist je Istina (usp. Iv 14,6).

Sveto pismo uči da se istina mora govoriti u ljubavi (Ef 4,15). Iskrenost, kao i sve vrline, treba živjeti iz ljubavi i s ljubavlju (prema Bogu i ljudima): s blagošću i razumijevanjem. Lijepa manifestacija toga je bratsko ispravljanje, evanđeoska praksa (usp. Mt 18,15) koja se sastoji u upozoravanju druge osobe na

počinjenu grešku ili nedostatak, kako bi se mogao popraviti. To je velika manifestacija ljubavi prema istini i milosrđa. Ponekad to može biti teška dužnost.

Svjedočenje istine

„Svjedočenje je čin pravde koji utvrđuje istinu ili je obznanjuje” (Katekizam, 2472). Kršćani imaju dužnost svjedočiti Istinu koja je Krist i priznati Ga pred ljudima.

„Mučeništvo je najveće svjedočanstvo istine vjere: ono znači svjedočanstvo do smrti. Mučenik svjedoči Krista koji je umro i uskrsnuo, s kojim ga povezuje ljubav” (Katekizam, 2473). Iako većina kršćana nije pozvana na ovaj ekstremni izraz ljubavi prema Bogu, svi trebaju očitovati istinu o Bogu i onome što je Bog objavio čak i po cijenu gubitka svog ugleda ili društvenog položaja. Ponekad iskrenost može zahtijevati

poduzimanje, uz pomoć nadnaravne snage, herojskih djela u obrani istine.

U Evangelii Gaudium neki se grijesi protiv istinoljubivosti ističu kao paradigmatiski primjeri stavova koji priječe uvjerljivu i privlačnu evangelizaciju (usp. br. 100).

„’Laž se sastoji u govorenju laži s namjerom obmane’ (Sveti Augustin, De mendacio, 4,5). Gospodin osuđuje laž kao đavolsko djelo: ‘Vaš je otac đavo. . . u njemu nema istine. Kad laže, govori po svojoj naravi, jer je lažac i otac laži’ (Iv 8,44)”

(Katekizam, 2482). Njegova se težina mjeri prema istini koju iskrivljuje, namjeri onoga tko je govori i posljedicama laži. Može biti riječ o smrtnom grijehu kada ozbiljno šteti vrlinama pravde i milosrđa.

„Kad je javno izrečena izjava suprotna istini poprima posebnu težinu. Na sudu postaje lažni

svjedok. Kad je pod prisegom, to je krivokletstvo” (Katekizam, 2476).

Pravo na čast i dobar glas – vlastiti i tuđi – dobro je dragocjenije od bogatstva, a od velike je važnosti za osobni, obiteljski i društveni život. Grijesi protiv dobrog ugleda drugih su:

– nepromišljena prosudba: događa se kada se, bez dovoljno osnova, navodna moralna greška bližnjega prizna kao istinita (npr. prosuđivanje da je netko postupio s lošom namjerom, bez dokaza za to). „Ne sudite i nećete biti suđeni; ne osuđujte, pa nećete biti osuđeni” (Lk 6,37) (usp. Katekizam, 2477);

– kleveta: to je svaki nepravedan napad na ugled bližnjega. Može biti dvije vrste. Omalovažavanje ili klevetanje („ružno govoriti“) sastoji se u otkrivanju grijeha ili mana koje stvarno postoje kod bližnjega, bez razmjerno ozbiljnog razloga (naziva

se ogovaranjem kada se radi iza leđa optuženika). Kleveta se sastoji u pripisivanju lažnih grijeha ili nedostataka bližnjemu. Kleveta uključuje dvostruku zlobu: protiv istinoljubivosti i protiv pravde (što je kleveta veća i što je raširenija, to je ozbiljnija).

Preporučljivo je izbjegavati nemarno govorenje o drugima (usp. Mt 12,36), jer to lako vodi u laži (netočne ili nepravedne ocjene, pretjerivanja, ponekad i klevete). Danas su u medijima česta pojava ovakvih vrijeđanja istine i dobrog ugleda ljudi. Stoga je također potrebno vježbati zdrav kritički duh kada primamo vijesti iz novina, časopisa, TV-a itd., kao i s društvenih mreža. Naivan ili lakovjerman stav dovodi do stvaranja lažnih prosudbi[12] ili do neselektivnog širenja neprovjerenog sadržaja.

Kad god je počinjena kleveta (bilo omalovažavanjem ili klevetanjem), postoji obveza korištenja svih mogućih sredstava da se drugima vrati dobar ugled koji je nepravedno oštećen.

Također se mora izbjegavati suradnja u ovim grijesima. Oni koji surađuju u kleveti, iako u različitim stupnjevima, su oni koji slušaju klevetnika sa zadovoljstvom i uživaju u onome što govori; nadređeni koji ne sprječava ogovaranje o osobi za koju je odgovoran, te onaj tko – čak i ako mu se ne sviđa grijeh klevetanja – iz straha, nemara ili srama ne ispravi ili odbaci klevetnika te onih koji bez razmišljanja šire tuđe insinuacije protiv ugleda treće strane.[13]

Poštivanje privatnosti

„Dobro i sigurnost drugih, poštivanje privatnosti i opće dobro dovoljni su razlozi za šutnju o onome što se ne bi

smjelo znati ili za korištenje diskretnog jezika. Dužnost izbjegavanja skandala često nalaže strogu diskreciju. Nitko nije dužan otkriti istinu onome tko je nema pravo znati” (Katekizam, 2489).

„Tajna sakramenta pomirenja je sveta i ne može se povrijediti ni pod kakvom izlikom. ‘Sakramentalni pečat je nepovrediv; dakle, zločin je da ispovjednik na bilo koji način izda pokornika riječju ili na bilo koji drugi način ili iz bilo kojeg razloga” (CIC, 983, §1)” (Katekizam, 2490).

Profesionalne tajne i općenito sve prirodne tajne moraju se čuvati. Otkrivanje tih tajni predstavlja nepoštivanje privatnosti osoba i može predstavljati grijeh protiv pravde.

Mediji imaju odlučujući utjecaj na javno mnijenje. Od pojave interneta, širenja društvenih mreža i razmjene trenutnih poruka, svatko je

odgovoran za sadržaj koji stvara i/ili širi. To je vrlo važno polje apostolata za obranu istine i stvaranje kršćanskog društva.

Osnovna literatura

*Katekizam Katoličke Crkve,
2401-2499.*

*Papa Franjo, Evangelii gaudium,
186-216.*

Preporučena literatura

Sveti Josemaría, Homilija "Otvoren Bogu i ljudima" u Prijatelji Božji, 154-174.

Sveti Josemaría, Homilija "Kršćansko poštivanje osoba i njihove slobode" u Susret s Kristom, 67-72

[1] Usp. Sveti Josemaría, Put, 631.

[2] Usp. Katekizam, 2411.

[3] Sveti Ivan Pavao II., Sollicitudo rei socialis, 30. prosinca 1987., 38.

[4] „Oni koji su, izravno ili neizravno, preuzeli tuđu imovinu, dužni su je vratiti ili vratiti protuvrijednost u naravi ili novcu, ako je roba nestala, kao i dobit ili prednosti koje bi njihov vlasnik legitimno dobio od njih. Isto tako, svi koji su na neki način sudjelovali u krađi ili su se njome svjesno okoristili – primjerice, oni koji su je naredili, pomogli u njoj ili primili ukradenu stvar – dužni su nadoknaditi štetu razmjerno svojoj

odgovornosti i na njihov dio ukradenog” (Katekizam, 2412).

[5] Usp. Ivan Pavao II., *Sollicitudo rei socialis*, 41.

[6] Usp. Papa Franjo, *Laudato si*, 63.

[7] Isto, 98.

[8] Sveti Josemaría, *Susret s Kristom*, 47.

[9] Usp. Sveti Josemaría, *Put*, 33 i 34; *Brazda*, 148: “divljačka iskrenost” u ispitu savjesti.

[10] Sveti Josemaría, *Susret s Kristom*, 64.

[11] Usp. Sveti Josemaría, *Kovačnica*, 126-128.

[12] „Sredstva društvene komunikacije (osobito masovni mediji) mogu izazvati stanovitu pasivnost među korisnicima, čineći ih manje od budnih konzumenata

onoga što je rečeno ili prikazano. Korisnici bi trebali prakticirati umjerenost i disciplinu u svom pristupu masovnim medijima. Htjet će oblikovati prosvijetljenu i ispravnu savjest kako bi se lakše oduprli štetnim utjecajima” (Katekizam, 2496). „Po samoj prirodi svoje profesije, novinari imaju obvezu služiti istini i ne vrijeđati dobročinstvo u širenju informacija. Trebali bi nastojati poštovati, s jednakom pažnjom, prirodu činjenica i ograničenja kritičkog prosuđivanja pojedinaca. Neka ne padnu pred klevetu” (Katekizam, 2497).

[13] Usp. Sveti Josemaría, Put, 49. Posebno je ogovaranje štetan neprijatelj jedinstva u apostolatu: „Ogovaranje je bolest koja zaražuje i truje apostolat. To je protiv milosrđa, znači rasipanje energije, oduzima mir i uništava jedinstvo s Bogom”

(Sveti Josemaría, Put, 445. Usp. ibid., 453).

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/tema-33-
sedma-i-osma-zapovijed/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/tema-33-sedma-i-osma-zapovijed/) (6.08.2025.)